

การประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment)

น.ท.ผศ.ดร.กิตติ กิตติศัพท์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ฝายศึกษา โรงเรียนนายเรือ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ ถือเป็นกฎหมายทางการศึกษาฉบับแรกของประเทศไทย มีความสำคัญใน ๓ สถานะ คือ ในสถานะเป็นกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ กฎหมายแม่บททางการศึกษาของชาติ และกฎหมายปฏิรูปการศึกษา ในฐานะของกฎหมายปฏิรูปการศึกษานั้น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มีจุดมุ่งหมายหลักอยู่ที่ “การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้” และมีความคาดหวังว่า หากระบบการจัดการศึกษาสามารถบูรณาการให้การเรียนคือชีวิต และชีวิตคือการเรียนได้แล้ว จะทำให้ผู้เรียนเป็นคนเก่ง ดีและมีความสุข สามารถเรียนรู้จากการฝึกทักษะกระบวนการคิด ได้เรียนจากประสบการณ์จริง จากทุกสถานที่ ทุกเวลา และสามารถพัฒนาตนเองได้ตลอดชีวิต เต็มตามศักยภาพที่ตนเองมีอยู่

การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ จึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและจำเป็นที่จะต้องสร้างความรู้ ความเข้าใจ ความเชื่อ เจตคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับผู้เรียน กระบวนการเรียนรู้ และบทบาทของผู้สอน เรียกได้ว่าเป็น การปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ (Paradigm Shift) เกี่ยวกับบริบทของการเรียนรู้ใหม่ทั้งหมด

กระบวนทัศน์เก่าของการจัดการเรียนการสอน : ผู้สอนเป็นศูนย์กลาง (Teacher Center)

กระบวนทัศน์เดิมทางการศึกษาเชื่อว่า ความรู้คือสิ่งที่ส่งสมอยู่ในตัวของผู้สอน ดังนั้น การจัดการเรียนการสอน จึงคือ การถ่ายทอดความรู้จากผู้สอนไปสู่ผู้เรียน ผ่านกระบวนการสอนที่มุ่งเน้นเนื้อหาวิชาเป็นหลัก ผู้เรียนมีหน้าที่รับฟัง และจดจำในสิ่งที่บอกเท่านั้น ด้วยเหตุนี้ “ข้อสอบ” จึงเป็นเครื่องมือหลักของการวัดผล เพื่อวัดว่า ผู้เรียนสามารถจดจำเนื้อหาที่ครูสอนได้มากน้อยเพียงใด โดยมีคะแนนเป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จ และคนที่ได้คะแนนมากกว่า ก็คือ คนที่สามารถจำได้มากกว่า

การจัดการเรียนการสอนในลักษณะดังกล่าวมุ่งเน้นการส่งสมองค์ความรู้ในเชิงความจำและการทดสอบความจำในเนื้อหาที่กำหนด เป็นหลัก จนลืมที่จะพัฒนาศักยภาพและทักษะในด้านอื่น ๆ ของผู้เรียน นอกจากนี้ จะเห็นว่า การใช้ “ข้อสอบ” เป็นเครื่องมือในการวัดผลแต่เพียงอย่างเดียว นั้น ยังทำให้เป้าหมายของการศึกษาห่างไกลและผิดเพี้ยนไปจากเป้าหมายที่แท้จริง รวมทั้ง ยังได้ทำลายคุณค่าที่แท้จริงของการศึกษา ซึ่งเป็นกลไกสำคัญของการพัฒนามนุษย์ไปอย่างน่าเสียดาย

กระบวนทัศน์ใหม่ของการจัดการเรียนการสอน : ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Student Center)

ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของข้อมูลข่าวสารอย่างรวดเร็วในกระแสโลกาภิวัตน์ บนฐานของความเจริญทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้นำพาสังคมโลกให้กลายเป็นสังคมที่ไร้พรมแดน มีวิทยาการใหม่ ๆ เกิดขึ้นอย่างมากมาย และองค์ความรู้ต่าง ๆ มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ดังนั้น ผู้สอนจึงมิใช่แหล่งความรู้สมบูรณ์ (Absolute Source of Knowledge) และการท่องจำความรู้สำเร็จรูปในห้องเรียนแต่เพียงอย่างเดียว ก็ไม่เพียงพอที่จะนำมาใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงได้อีกต่อไป

ความจริงดังกล่าวข้างต้น ก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ของการจัดการเรียนการสอนจากผู้สอนบอกความรู้ให้แก่ผู้เรียน มาเป็น การให้ผู้เรียนได้ค้นพบความรู้เองภายใต้สถานการณ์ที่ผู้สอนออกแบบไว้ ดังนั้น กระบวนทัศน์ใหม่ของการจัดการเรียนการสอนจึงมุ่งให้ความสำคัญต่อ “กระบวนกรเรียนรู้ของผู้เรียน” และ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หรือ เป็นศูนย์กลาง ซึ่งเป็นวิธีการที่นักการศึกษายอมรับกันว่า มีประสิทธิภาพสูงในการให้การศึกษาและพัฒนาผู้เรียน เนื่องจาก การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางนี้ มีคุณลักษณะที่สำคัญ ๒ ประการ คือ (๑) เป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการคิด กระบวนการเรียนรู้ ผู้เรียนและกลุ่มผู้เรียน มากกว่าเนื้อหาวิชาและผู้สอน และ (๒) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง (Learning by Doing) นั้นเอง

จึงสามารถกล่าวได้ว่า...

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คือ การจัดการเรียนการสอนที่ผู้สอนจัดกิจกรรมหรือสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ความรู้ ประสบการณ์ ความชำนาญและความสนใจของตนเองมาสร้างเป็นเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติจริง ผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน โดยผู้สอนทำหน้าที่คอยให้ความช่วยเหลือ แนะนำและส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ค้นพบความรู้ด้วยตนเองอย่างเต็มศักยภาพมากที่สุด เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพึ่งตนเองและมีบทบาทในการรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเองมากขึ้น

ความแตกต่างระหว่างการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้สอนเป็นศูนย์กลางและเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง สามารถสรุปเปรียบเทียบ ดังรายละเอียดแสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๑ ประเด็นการเปรียบเทียบระหว่างการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้สอนเป็นศูนย์กลางและเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

ประเด็น	ผู้สอนเป็นศูนย์กลาง	ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
ความเชื่อ	ความรู้ของผู้สอน	ความรู้กระจายอยู่ทุกที่
	การเรียนรู้เกิดในห้องเรียน	การเรียนรู้เกิดได้ทุกที่ ทุกเวลา
จุดเน้นของการเรียนการสอน	เนื้อหา (Content)	กระบวนการเพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้ (Process – how to)
กระบวนการที่เกิดขึ้น	กระบวนการสอนของผู้สอน	กระบวนการแสวงหาและเรียนรู้ของผู้เรียน
ลักษณะของกระบวนการเรียน	เน้นการท่อง มากกว่าการทำ เน้นการจำ มากกว่าการคิด	เน้นการคิด มากกว่าการจำ เน้นการทำ มากกว่าการท่อง
หน่วยการเรียนรู้	คนเดียว (ต่างคน ต่างเรียน)	กลุ่ม / เดี่ยว (เรียนแบบร่วมมือ)
บทบาทผู้เรียน	ฟัง จำ สอบ เจ็บ เจย	มีส่วนร่วม ปฏิสัมพันธ์ กระตือรือร้น
บทบาทผู้สอน	ผู้เชี่ยวชาญ	ผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator)
	สอน บรรยาย บอก สั่ง ประเมิน	ชี้แนะ ร่วมวางแผน ให้คำปรึกษา และประเมินแบบมีส่วนร่วม
บรรยากาศ	เป็นทางการ เป็นครูเป็นผู้เรียน ปิดกั้น ความคิดสร้างสรรค์	ไม่เป็นทางการ เป็นกัลยาณมิตร เรียนรู้ ร่วมกัน ผ่อนคลาย สนุก กระตุ้นและปลุก เร้าให้เกิดความคิดสร้างสรรค์
กระบวนการวัดผล	ใช้ “ข้อสอบ” เป็นเครื่องมือหลัก	หลากหลาย ตามสภาพที่ต้องการวัด
	การวัดผลจะเห็นว่า ผู้เรียนทำอะไรได้ (ความจำ-ข้อมูล) มากกว่าทำอะไรได้ (ทักษะ)	การวัดผลจะเห็นว่า ผู้เรียนทำอะไรได้ (ทักษะ) มากกว่า จำอะไรได้ (ความจำ- ข้อมูล)
	ใช้คะแนนเป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จ	ใช้คะแนน ร่วมกับคุณภาพและปริมาณของ ผลงานที่กำหนดเป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จ
ผลที่เกิดขึ้น	ผู้เรียนไม่มีทักษะในการประยุกต์ความรู้สู่ การปฏิบัติจริงเท่าที่ควร	ผู้เรียนมีทักษะในการคิด ทำ แก้ปัญหาและ ประยุกต์ความรู้สู่การปฏิบัติจริง

ตัวบ่งชี้ลักษณะการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

ศูนย์พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ยังได้ศึกษา
ทฤษฎีการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษาใน ๕ แนวทาง คือ การเรียนรู้อย่างมี
ความสุข การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด การเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพ

และลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี กีฬา และการฝึกฝนกาย วาจา ใจ แล้วได้กำหนดตัวบ่งชี้ลักษณะการเรียนรู้การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางไว้ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๒ ตัวบ่งชี้ลักษณะการเรียนรู้การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

ที่	ตัวบ่งชี้การเรียนรู้ของผู้เรียน	ตัวบ่งชี้การสอนของผู้สอน
๑	ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ	ผู้สอนเตรียมการสอนทั้งเนื้อหาและวิธีการ
๒	ผู้เรียนฝึกปฏิบัติจนค้นพบความถนัดและวิธีการของตนเอง	ผู้สอนจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศที่ปลุกเร้า จูงใจ และเสริมแรงให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้
๓	ผู้เรียนทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม	ผู้สอนเอาใจใส่ผู้เรียนเป็นรายบุคคล และแสดงความเมตตาต่อผู้เรียนอย่างทั่วถึง
๔	ผู้เรียนฝึกคิดอย่างหลากหลาย และสร้างสรรค์	ผู้สอนจัดกิจกรรมและสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้แสดงออกและคิดอย่างสร้างสรรค์
๕	ผู้เรียนสร้างสรรค์จินตนาการ ตลอดจนแสดงออกอย่างชัดเจนและมีเหตุผล	ผู้สอนส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกคิด ฝึกทำ และฝึกปรับปรุงตนเอง
๖	ผู้เรียนได้รับการเสริมแรงให้ค้นหาคำตอบ แก้ปัญหาด้วยตนเอง และร่วมด้วยช่วยกัน	ผู้สอนส่งเสริมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม พร้อมทั้งสังเกตส่วนดีและปรับปรุงส่วนด้อยของผู้เรียน
๗	ผู้เรียนได้ฝึกฝน รวบรวมข้อมูล และสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง	ผู้สอนใช้สื่อการสอนที่ฝึกการคิด การแก้ปัญหาและการค้นพบความรู้
๘	ผู้เรียนเลือกทำกิจกรรมตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจของตนเองอย่างมีความสุข	ผู้สอนใช้แหล่งความรู้ที่หลากหลาย และเชื่อมโยงประสบการณ์กับชีวิตจริง
๙	ผู้เรียนฝึกให้ตนเองมีวินัยและรับผิดชอบในการทำงาน	ผู้สอนฝึกฝน กิริยามารยาทและวินัยตามวิถีวัฒนธรรมไทย
๑๐	ผู้เรียนฝึกประเมิน ปรับปรุงตนเองและยอมรับผู้อื่น ตลอดจนสนใจใฝ่หาความรู้อย่างต่อเนื่อง	ผู้สอนสังเกตและประเมินพัฒนาการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน นับเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งของการจัดการเรียนรู้การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งผู้สอนควรเลือกนำมาใช้ให้เหมาะสมกับเนื้อหาและกลุ่มของผู้เรียน เพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้ครบทั้ง ๓ ด้าน คือ **ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain)** **จิตพิสัย (Affective Domain)** และ **ทักษะพิสัย (Psychomotor Domain)** ดังมีตัวอย่างกิจกรรมการเรียนรู้การสอนดังต่อไปนี้

เกมการศึกษา สถานการณ์จำลอง กรณีตัวอย่าง บทบาทสมมุติ การแก้ปัญหา การแก้ไข สถานการณ์ โปรแกรมสำเร็จรูป ศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง ชุดการสอน คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI : Computer Aided Instruction) โครงการ การทดลอง การถาม-ตอบ อภิปรายกลุ่มย่อย สืบสวน สอบสวน กลุ่มสืบค้นความรู้ กระบวนการกลุ่มแบบพลวัต การเรียนรู้แบบร่วมมือ ความคิดรวบยอด การแก้ปัญหา ตามแนวทางอริยสัจ ๔ ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ทัศนศึกษานอกสถานที่ งานวิเคราะห์ภาคสนาม การนำเสนอโดยวีดีโอ และการเล่าเรื่อง เป็นต้น

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง

เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพที่มีด้วยการใช้กิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย การวัดและประเมินผลการศึกษาจึงควรต้องดำเนินการให้ครบทั้ง ๓ ด้าน ดังกล่าวแล้ว คือ ด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย แต่ในสภาพส่วนใหญ่ของระบบการศึกษาของไทยนั้น มักใช้ “ข้อสอบ” หรือ “แบบทดสอบ” เป็นเครื่องมือหลักในการวัดผล จึงสามารถวัดผลด้านพุทธิพิสัยได้เพียงด้านเดียว การวัดและประเมินผลดังกล่าวจึงไม่สามารถแสดงผลสัมฤทธิ์และระดับพัฒนาการของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง เพราะเป็นการสะท้อนคุณภาพของผู้เรียนเพียงบางส่วน ไม่ใช่คุณภาพหรือความสามารถที่แท้จริงทั้งหมดของผู้เรียนคนนั้น อีกทั้งยังไม่สอดคล้องกับหลักการวัดผลทางการศึกษาและแนวทางที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มาตรา ๒๖ หมวด ๔ ที่กำหนดแนวทางการวัดและประเมินผลไว้ ดังนี้

“ ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบของการศึกษา....”

คำสำคัญในที่นี่มี ๓ คำ คือ การวัด การประเมินผล และการทดสอบ ซึ่งส่วนใหญ่มักมีความเข้าใจว่าเหมือนกันและใช้แทนกันได้ แต่ความจริงนั้นมีความหมายที่แตกต่างกัน ดังนี้

การวัด (Measurement) หมายถึง การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียนว่ารู้อะไร และสามารถทำอะไรได้บ้าง ซึ่งอาจทำได้โดยการสังเกต ตรวจผลงาน หรือทดสอบความรู้และทักษะ

การประเมินผล (Assessment) หมายถึง กระบวนการในการแปลความหมายและตัดสินข้อมูลที่รวบรวมมาจากการวัดผล

การทดสอบ (Testing) หมายถึง เครื่องมืออย่างหนึ่งของการวัดผล โดยเป็นเครื่องมือบันทึก การเรียนรู้ของผู้เรียน

จะเห็นได้ว่า การวัดผลทางการศึกษาด้วยการทดสอบความรู้ได้รับความนิยมน้อยลงมากมาตั้งแต่ หลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ก่อนที่นักการศึกษาจะยอมรับกันว่า การวัดผลโดยการทดสอบแต่เพียงอย่างเดียว นั้นไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง การวัดและประเมินผล ตามสภาพจริงจึงเกิดขึ้น และจัดว่าเป็นแนวทางใหม่ในการประเมินผลการศึกษานอกเหนือไปจากการใช้ แบบทดสอบมาตรฐาน (Standardized Test) และมีชื่อเรียกหลากหลาย เช่น Alternative Assessment, Performance Assessment และกลายมาเป็น Authentic Assessment ในท้ายที่สุด

ในด้านของความหมายนั้น ได้มีนักการศึกษาได้ให้ความหมายไว้หลากหลาย ซึ่งพอสรุปความ ความได้ ดังนี้

การประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) ก็คือ การประเมินผลที่ใช้ วิธีการและเกณฑ์ที่หลากหลายในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ความสามารถ และ คุณลักษณะต่าง ๆ ของผู้เรียนอย่างเต็มเวลาของกิจกรรมในแต่ละโปรแกรม โดยให้ผู้เรียนได้ทำ กิจกรรมหรือสร้างผลงานออกมาเพื่อแสดงตัวอย่างของความรู้และทักษะที่ตนมี ซึ่งกิจกรรมที่ นำมาใช้ในการประเมินนั้น จะมีลักษณะเหมือนและเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการเรียนรู้มากกว่า เป็นการทดสอบ และข้อมูลของการประเมินผลได้มาจากทั้งการเก็บรวบรวมผลงานที่ผู้เรียนได้ ปฏิบัติอย่างสอดคล้องกับชีวิตประจำวัน การสังเกตพฤติกรรม ควบคู่ไปกับการทดสอบความรู้ ความเข้าใจ

นอกจากนั้น Buke, Forarty และ Belgrad (อ้างถึงใน เฉลิมพล พันทอง, ๒๕๕๒) ยังได้ เสนอ ไว้ว่า การประเมินตามสภาพจริงนั้น ควรมีลักษณะดังต่อไปนี้ คือ

๑. งานที่ปฏิบัติเป็นงานที่มีความหมาย คือ สอดคล้องกับชีวิตประจำวัน
๒. เป็นการประเมินรอบด้านด้วยวิธีการที่หลากหลาย คือ ประเมินความรู้ความสามารถ ทักษะ และคุณลักษณะ ด้วยเครื่องมือที่สอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ และกระทำหลายครั้งอย่างต่อเนื่องตลอด ระยะเวลาที่การเรียนรู้เกิดขึ้น
๓. ผลผลิตมีคุณภาพ งานทุกงานมีเกณฑ์มาตรฐานที่ร่วมกันตั้งไว้โดยครู ผู้เรียนและอาจจะมี ผู้ปกครองร่วมด้วย ผู้เรียนจะประเมินตนเองตลอดเวลาเพื่อแก้ไขข้อบกพร่อง จนผลงานมีคุณภาพตาม เกณฑ์ที่กำหนด และมีการแสดงผลงานต่อสาธารณะเพื่อสร้างความภูมิใจแก่ผู้เรียนด้วย

๔. ใช้ความคิดระดับสูง กล่าวคือ ผลงานที่สร้างนั้นต้องเกิดจากการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินทางเลือก ลงมือกระทำ ตลอดจนต้องใช้ทักษะในการแก้ปัญหาต่างๆ ด้วยตนเอง

๕. มีปฏิสัมพันธ์ทางบวก กล่าวคือ ผู้เรียน ครู และผู้ปกครองจะต้องมีการร่วมมือกันประเมินและผู้เรียนไม่มีความเครียด

๖. มีการกำหนดจำนวนงาน ขอบเขตและมาตรฐานอย่างชัดเจน และสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้

๗. สะท้อนลักษณะเฉพาะตัวของผู้เรียน โดยผู้เรียนมีโอกาสแสดงความรู้สึกรู้สึกนึกคิด เหตุผลในการทำ ไม่ทำ ชอบหรือไม่ชอบในสิ่งต่างๆ เหล่านั้น

๘. เป็นการประเมินอย่างต่อเนื่อง ประเมินได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ และเป็นการประเมินแบบไม่เป็นทางการ เพื่อให้เห็นและทราบถึงพฤติกรรมการเรียนรู้ที่แท้จริงของผู้เรียน

๙. เป็นการบูรณาการซึ่งองค์ความรู้ กล่าวคือ ผลงานที่ต้องใช้ทักษะที่เกิดจากการเรียนรู้ในวิชาต่าง ๆ ในลักษณะสหสาขาวิชา (Interdisciplinary)

ซึ่งหากเปรียบเทียบลักษณะของการวัดและประเมินผลที่ใช้กันมาก่อนหน้านี้ กับการวัดและประเมินตามสภาพจริงแล้ว สามารถสรุปเปรียบเทียบความแตกต่างได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๓ การเปรียบเทียบลักษณะของการวัดและประเมินผลที่มีใช้อยู่โดยทั่วไป กับการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง

ที่	การวัดและประเมินผลที่มีใช้อยู่โดยทั่วไป	การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง
๑	เน้นที่พฤติกรรมเดียว	เน้นการใช้ความคิด ยุทธศาสตร์ในการเรียนรู้ที่ซับซ้อนหลายเชิง
๒	หยุดการเรียนการสอนในขณะที่ประเมิน	การเรียนการสอนดำเนินไปตามปกติ
๓	แยกตัวออกจากการสอนหรือวงจรการเรียน	เป็นเหตุการณ์ต่อเนื่อง โดยเป็นส่วนประกอบหนึ่งในการสอน หรือวงจรการเรียนของผู้เรียน
๔	แคบ	กว้าง
๕	ใช้ตัวเลข	ใช้ข้อความ
๖	ขยายการใช้แบบทดสอบต่อไป	ใช้วิธีการประเมินหลายชนิด
๗	ผู้เรียนเป็นผู้รับความรู้ที่ไม่มีปฏิกริยา	ผู้เรียนคือผู้สร้างความรู้ที่โดดเด่น
๘	ไม่เป็นสภาพจริงของกระบวนการเรียนรู้	เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้โดยปกติ
๙	ครูอยู่นอกกระบวนการประเมิน	ครูเป็นส่วนหนึ่งของระบบการประเมิน
๑๐	อาศัยการวัดและประเมินจากบุคคลภายนอก	อาศัยการประเมินผลโดยตนเอง (ผู้เรียน) เป็นสำคัญ

ที่	การวัดและประเมินผลที่มีใช้อยู่โดยทั่วไป	การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง
๑๑	ใช้เกณฑ์มาตรฐานตายตัว เป็นตัวกำหนดความสำเร็จ	ใช้เกณฑ์ที่ยืดหยุ่นหลากหลาย เป็นตัวกำหนดความสำเร็จ
๑๒	อาศัยวิธีคิดที่เหมือนกันกับคำตอบที่ถูกต้องเพียงคำตอบเดียว	อาศัยวิธีคิดและคำตอบที่ต่างกันได้
๑๓	จุดเน้นอยู่ที่การแยกทักษะต่างๆ ออกจากกัน	จุดเน้น คือ การบูรณาการการเรียนรู้ทุกด้านเข้าด้วยกัน
๑๔	การวัดผลอยู่ในขอบเขตของแต่ละวิชา	ใช้กระบวนการของสหวิทยาการ

ประโยชน์ของการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง

สามารถประมวลสรุปได้ดังนี้

๑. ใช้งานที่มีลักษณะปลายเปิดและสะท้อนกิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่แท้จริง ซึ่งนับเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนายุทธวิธีการเรียนการสอนที่สำคัญ
๒. เน้นการใช้ทักษะ ความรู้ความเข้าใจระดับสูงที่สามารถประยุกต์ใช้ข้ามวิชาได้
๓. เน้นที่สาระสำคัญของลักษณะที่บ่งบอกถึงพัฒนาการทางการเรียนรู้มากกว่าเพียงแต่การดูปริมาณของความมกพร่อง
๔. เป็นปฏิบัติการที่เด่นชัดและแสดงให้เห็นกระบวนการแก้ปัญหาที่มีความสลับซับซ้อนและยุ่งยากได้เป็นอย่างดี
๕. ส่งเสริมให้มีการใช้วิธีการประเมินผลที่หลากหลาย และบันทึกผลการเรียนรู้ในภาพกว้างที่ได้มาจากสถานการณ์ต่าง ๆ กัน
๖. สามารถใช้ได้กับทั้งรายบุคคลและรายกลุ่ม
๗. ให้ความสำคัญและสนใจในความคิดและความสามารถของปัจเจกบุคคลมากกว่านำมาเปรียบเทียบระหว่างกัน
๘. สนองตอบความแตกต่างระหว่างบุคคลและประเภทของผู้เรียนที่แตกต่างกันได้เป็นอย่างดี
๙. ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือกันในระหว่างกระบวนการเรียนการสอน และกระบวนการวัดและการประเมินผลระหว่างผู้เรียน ผู้สอนและผู้ปกครอง
๑๐. ผู้เรียนและผู้สอน ล้วนมีบทบาทสำคัญในการประเมินผล
๑๑. ไม่เห็นว่าผลการศึกษจะต้องเป็นไปตามเกณฑ์สมมุติฐานที่ตั้งไว้ก่อนหน้าที่จะมีการเรียนการสอน
๑๒. สามารถนำมาใช้เป็นวิธีการประเมินในระยะยาวได้
๑๓. ให้ความสำคัญกับความก้าวหน้าที่ต้องการให้เกิดขึ้นมากกว่าการบันทึกจุดอ่อนของผู้เรียน

เครื่องมือในการประเมินตามสภาพจริง

สำหรับเครื่องมือที่นำมาใช้ในการประเมินตามสภาพจริงนั้น สามารถมีได้หลายประเภท ดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๔ วิธีการและเครื่องมือที่สามารถนำมาใช้ประเมินผู้เรียนตามสภาพจริง

วิธีการ – เครื่องมือ	กิจกรรมที่วัด
การสังเกต ประกอบด้วย - แบบสำรวจรายการ - ระเบียบเหตุการณ์ - แบบมาตราส่วนประมาณค่า	วัดพฤติกรรมที่ลงมือปฏิบัติ แล้วสังเกตความสามารถและร่องรอยของการปฏิบัติ เช่น การปฏิบัติตามคำสั่ง การทำงานร่วมกันอย่างมีขั้นตอน การเข้าร่วมการปฏิบัติหรือกิจกรรมที่กำหนด วัดกิจกรรมที่เป็นลักษณะนิสัยและความรู้สึก
การสัมภาษณ์ ได้แก่ - แบบบันทึกการสัมภาษณ์	สอบถามเพื่อให้ทราบถึงความรู้สึก ความคิด ความเชื่อ และการกระทำด้านต่างๆ เช่น ความกล้าในการแสดงความคิดเห็น บอกแนวความคิดที่มี อธิบายสิ่งที่มีความเชื่ออยู่ เป็นต้น
การสอบถาม ได้แก่ - แบบสอบถาม	ใช้วัดความต้องการ ความสนใจ ที่แสดงความรู้สึกได้อย่างอิสระ
การทดสอบ ประกอบด้วย - แบบเขียนตอบ - แบบทดสอบปฏิบัติจริง	ทดสอบทักษะ ความรู้ความสามารถต่างๆ ที่ต้องการทราบ เช่น ความเร็วในการอ่าน รวมทั้งความเข้าใจในการอ่านและการเขียน และการสรุปความ เป็นต้น กิจกรรมที่ไม่อาจสังเกตได้ตลอดเวลาและอย่างทั่วถึง รวมทั้ง พฤติกรรมบางอย่างที่จะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยเงื่อนไขและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ซึ่งเงื่อนไขบางอย่างเกิดขึ้นไม่บ่อยนักทำให้การสังเกตในสถานการณ์จริงเป็นเรื่องยากและเสียเวลานาน ดังนั้น การใช้แบบทดสอบจะมีความเหมาะสมมากกว่า
แฟ้มสะสมงาน (Portfolio)	กิจกรรมที่ผู้เรียนทำเป็นชิ้นงานออกมา อาจเป็นรายงาน แบบบันทึก เทป บันทึกเสียง ฯลฯ และทำการประเมินโดยตัวผู้เรียนเอง ผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้น โดยมีลักษณะที่เน้นให้ผู้เรียนคิดทบทวนและประเมินตนเอง

สรุป

เป้าประสงค์หลักที่สำคัญที่สุดของกระบวนการเรียนการสอน ก็คือ การเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียนให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน ซึ่งการที่จะทราบได้ว่า ผู้เรียนมีพฤติกรรมเปลี่ยนไปจนเกิดเป็นทักษะ ความรู้ ความสามารถ รวมทั้งคุณธรรมที่ต้องการหรือไม่นั้น จำเป็นต้องมีการวัดและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

แม้วิธีการวัดและประเมินผลจะเป็นกระบวนการสุดท้ายของกระบวนการเรียนการสอน แต่ก็มีผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนและพฤติกรรมการสอนของผู้สอนโดยตรง เช่น หากการวัดผลใช้

“แบบทดสอบ” หรือ “ข้อสอบ” (ทั้งอัตนัยและปรนัย) เป็นเครื่องมือ การทดสอบที่เกิดขึ้นก็จะสามารถวัดความรู้ในเชิงความจำ และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ในระดับต้นได้เท่านั้น ส่งผลย้อนกลับให้ ผู้เรียนที่ต้องการประสบความสำเร็จมีพฤติกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นที่การท่องจำเป็นหลัก หรือเรียนรู้ที่จะฝึกคิดตามแนวทางที่คาดว่าจะพบในข้อสอบ ก่อให้เกิดการกวดวิชาเพื่อป้อนความรู้ในลักษณะสำเร็จรูปและวิธีคิดลัด เทคนิคการคิดต่างๆ เกิดขึ้น แต่ในท้ายที่สุดสิ่งเหล่านั้นก็ล้วนเป็นเพียง “ความจำ” ที่ผู้เรียนจะลืมในที่สุด หากไม่ได้มีการนำมาใช้ปฏิบัติจริง อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในยุคของข่าวสารข้อมูลที่ข้อมูลมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ทุกขณะ แม้ “ความจำ” จะเป็นสิ่งจำเป็นพื้นฐานที่ทุกคนต้องมี แต่ในขณะเดียวกัน การที่บุคคล สังคมและประเทศชาติโดยรวมจะสามารถดำรงเอกลักษณ์แห่งตนไว้ได้ ในท่ามกลางการแข่งขัน ต่อสู้และแย่งชิงในเชิงเศรษฐกิจอย่างออกกฏในยุคโลกาภิวัตน์นั้น บุคคลในฐานะหน่วยย่อยที่มีความสำคัญที่สุดของระบบการแข่งขัน จำเป็นจะต้องมีทักษะอื่น ๆ เกิดขึ้นร่วมด้วย นอกเหนือจาก “ความจำ” และ “การรอให้คนอื่นบอกให้จำ” ทักษะต่าง ๆ เหล่านั้น ได้แก่ ทักษะการแสวงหาและได้มาซึ่งความรู้ (ซึ่งต้องอาศัยทักษะทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและภาษาอังกฤษเป็นพื้นฐาน) ทักษะการคิดวิเคราะห์ขั้นสูง ทักษะการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ไปจนถึง การประยุกต์และการสังเคราะห์สร้างสรรค์สิ่งใหม่ ดังนั้น การวัดและประเมินผลที่ใช้ “ข้อสอบ” แต่เพียงอย่างเดียว จึงเป็นเพียงการประเมินผลที่มูมโตมมหนึ่ง หรือด้านใดด้านหนึ่งของผู้เรียนเท่านั้น และหากผู้สอนนำผลการประเมินดังกล่าวแต่เพียงส่วนเดียวนั้นมาใช้เป็นตัวชี้วัดและตัดสินความรู้ความสามารถของผู้เรียนแล้ว ก็นับว่า เป็นการพิจารณาที่ไม่รอบด้าน ไม่เป็น “องค์รวม” และที่สำคัญก็คือ ผลการประเมินจากวิธีการดังกล่าวไม่สามารถสะท้อนถึงความรู้ความสามารถที่ผู้เรียนมีอยู่ได้อย่างแท้จริง

ดังนั้น การประเมินผลที่หลากหลาย และมีวิธีการที่เหมาะสมกับวิธีการเรียนรู้ เนื้อหา สภาพของผู้เรียน ที่สามารถเรียกรวม ๆ ได้ว่าเป็น “การประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment)” นี้ จึงกลายเป็นประเด็นสำคัญประเด็นหนึ่งของการเรียนการสอนที่ผู้สอนจำเป็นต้องสนใจและให้ความสำคัญ อีกทั้ง ยังสอดคล้องกับแนวทางการปฏิบัติที่ เห็น การประเมินผู้เรียน โดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ พฤติกรรมการเรียน และการร่วมกิจกรรม ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๖ หมวด ๔ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช ๒๕๔๒ ซึ่งผลที่สำคัญที่สุดที่จะเกิดขึ้นก็จะตกอยู่กับผู้เรียนในฐานะ “ปัจเจกบุคคล” ที่จะสามารถพัฒนาตนเองได้ตามแนวทางที่สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดและความต้องการของตน เต็มตามศักยภาพแห่งตน และสามารถก้าวไปสู่ความเป็น “คนเก่ง ดี และสามารถอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างมีความสุข” ตามเป้าประสงค์หลักของการปฏิรูปการศึกษา ได้ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

เฉลิมพล พันทอง. การศึกษาความพร้อมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช ๒๕๔๒ ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการ ประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา ๕. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการ บริหารการศึกษา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

บุรชัย ศิริมหาสาร. **Portfolio** กับการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ : บুদ্ধ พอยท์, ๒๕๕๕.

